

בבא קמא 1

פתיחה למסכת בבא קמא מקראות ומשנה

א. מקראות

1. פרשיות נזיקין, שמות כ"א, יב – כב.
2. שימו לב למבנה, סדר ותוכן.
3. להרחבה – במודל יש מאמרים של משה גרינברג ומרדכי סבתו, (המאמר של סבתו מבוסס על מאמרו של גרינברג).

ב. משנה בבא קמא

1. התרשמו בעיון רופף מתוכן פרקי המסכת. תנו את הדעת ליחס בין חטיבות אלו ובין מיקומם בתורה.
2. לימדו בבקיאות פרקים א-ו.
3. עמדו על המבנה והסדר של ששת הפרקים הראשונים של המסכת. כמה חטיבות אתם מזהים, מה גבולות כל חטיבה, ומה הסבר המבנה והסדר.

ג. מבט ראשון לסוגיית הפתיחה

1. משנה בבא קמא א: א עם פירוש רש"י ותד"ה השור והבור.
2. מטיבי לכת - השוו לציטוטים ממכילתא דרבי ישמעאל ומכילתא דרשב"י בדף מקורות
3. יחידה ראשונה בסוגיית הפתיחה - תולדותיהן כיוצא בהן?
 (א) בבא קמא ב. 'מדקתני אבות... ויש מהן לאו כיוצא בהן' [ב:] - גמרא עם רש"י.
 (ב) הבהירו לעצמכם את מערך אבות ותולדות בשבת ובטומאה - מה פירוש המונח 'אב'?
 (ג) ירושלמי שבת ז: ב, 'כל הן דתנינן... חסר אחתי'
 (ד) מהי שאלת הגמרא האם תולדותיהן כיוצא בהן? רש"י ב" ד"ה הכא מאי; רי"ף א; רא"ש א, א.
 4. להרחבה:
- (א) שבת ומשכן – משנה שבת י, ג; יא, ב - מה הם לומדים ממשכן? מה אומרת סוגייתנו על אופן הלימוד ממשכן?
 (ב) תוספתא שבת ט: יז-יח; [למטיבות לכת - פירוש המשנה לרמב"ם שבת ז: א-ב]
 (ג) ירושלמי שבת ז: ב 'ר' יוחנן... מכה בפטיש'.
 5. למי שיש זמן – ללמוד את המשך סוגיית הפתיחה

בבא קמא 1

מכילתא דרבי ישמעאל שמות כ"א:ל"ג

וכי יפתח איש בור – למה נאמר?

עד שלא יאמר יש לי בדין: הואיל והשור ממונו והבור ממונו, אם למדת שהוא חייב על ידי שורו, אינו חייב על בורו.

5 לא, אם אמרת בשור שדרכו לילך להזיק, תאמר בבור שאין דרכו לילך ולהזיק!

תלמוד לומר: וכי יפתח איש או כי יכרה איש, לפי שלא זכיתי בדין, צריך הכתוב להביאו בפני עצמו.

מכילתא דרבי ישמעאל שמות כ"ב:ד'

כי יבער איש שדה – למה נאמר?

עד שלא יאמר היה לי בדין: הואיל והבאר ממונו וההבער ממונו, אם למדת על הבאר שהוא חייב לא

10 יהא חייב על הבערו, אם זכיתי מן הדין, מה תלמוד לומר כי יבער איש?

אלא בא ללמדך שהשן מועדת לאכול הראוי לה, והבהמה מועדת לשבר בדרך הילוכה...

מכילתא דרבי ישמעאל שמות כ"ב:ה'

כי תצא אש – למה נאמר?

עד שלא יאמר יש לי בדין: הואיל וחייב על ידי קנוי לו לא יהא חייב על ידי עצמו, אם זכיתי מן הדין,

15 למה נאמר כי תצא אש?

אלא בא הכתוב לעשות את האונס כרצון ושאינו מתכוין כמתכוין, את האשה כאיש ולכל הנזיקין שבתורה.

מכילתא דרבי ישמעאל שמות כ"ב:ה'

אין לי אלא המבעה וההבער. שאר כל המזיקין שבתורה מניין? הרי אתה דן בנין אב משניהם: לא

20 הרי המבעה כהרי ההבער ולא הרי ההבער כהרי המבעה, הצד השווה שבהן שדרכן להזיק וממונן

ושמירתן עליך, וכשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב כל הארץ.

מכילתא דרשב"י שמות כ"ב:ה'

הרי ארבעה אבות נזיקין השור והבור המבעה וההבעד לא [הרי] השור כהרי המבעה ולא [הרי]

המבעה כהרי השור לא זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בה רוח חיים ולא זה וזה שדרכן

25 לילך ולהזיק כהרי הבור שאין דרכו לילך ולהזיק לכך נאמרו ארבעתן.

ירושלמי שבת ז:ב

- כל הן דתנינן אבות יש להן תולדות. תמן תנינן. "ארבע אבות
נזיקין. השור" (בבא קמא א,א). זה הקרן. נגיחה ודחיפה אב. תני ר' 35
חיייה. נשך רבץ בעט תולדות לקרן. תמן תנינן. "אבות הטומאה
השרין ושכבת זרע" (כלים א,א). תולדות השרין אייזהו. ר' יודה בשם
ר' נחום. מַדְפּוֹת. מהו מדפות. מגעות. אב הטומאה מטמא את
הכל. וולד הטומאה אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין וכלי חרש.
אוכלין ומשקין וכלי «חרש» אינן נעשין אב הטומאה לטמא. 40
{זיבה}. {והכא} תנינן. "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת". חרישה

בבא קמא 1

פירוש כיון דקיימא לן { בבלי בבא קמא טו ע"א } דנזק שלם ממונא הוא וחצי נזק קנסא הוא ומועד שהזיק משלם נזק שלם מן העלייה ותם [שהזיק] משלם חצי נזק מגופו בעינן למידע תולדות דהני אבות אי כיוצא בהן נינהו דכל מועד מיניהו תולדה דיליה כוותיה ומשלם נזק שלם מן העלייה ותם תולדה דידיה כוותיה דמשלם חצי נזק מגופו או דילמא תולדותיהן לאו כיוצא בהן

רא"ש בבא קמא א'א'

מדקתני אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהן כיוצא בהן או לא. כתב רב אלפס כיון דקיימא לן דנזק שלם ממונא הוא וחצי נזק קנסא ומועד שהזיק משלם נזק שלם מן העלייה ותם שהזיק משלם חצי נזק ומגופו עינן מידע תולדות דהני אבות אי כיוצא בהן נינהו דכל מועד מיניהו תולדה דידיה כוותיה דמשלם נזק שלם מן העלייה ותם שהזיק תולדה דידיה כוותיה דמשלם חצי נזק מגופו או דלמא תולדותיהן לאו כיוצא בהן. **היה נראה לו לרבינו יצחק שאם לא מצינו חילוק בתשלומי נזקין לא היה הספר מסתפק. דמהיכא תיתי לן לחלק ביניהו כיון דידעינא מסברא כל תולדות האבות כיון שדומים להן בכל צד למה נחלק בתשלומיהן אלא כיון דחזינא קצת חילוק בתשלומי נזקין בין תם למועד ואע"ג דתרוייהו אבות נינהו העלה על לבו לפשפש ולידע אם התולדות כיוצא באבות.** ואסיקנא דכול הו תולדותיהן כיוצא בהן לבר מתולדה דרגל. ומאי ניהו חצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה דממונא הוא ולא משלם אלא חצי נזק

משנה מסכת שבת פרק י משנה ג

המוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חיקו או על כתיפו חייב שכן משא בני קהת

משנה מסכת שבת פרק יא משנה ב 55

שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים המושיט והזורק מזו לזו פטור היו שתיהן בדיוטא אחת המושיט חייב והזורק פטור **שכך היתה עבודת הלוי** שבת - מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת

תוספתא מסכת שבת (ליברמן) פרק ט הלכה יז - יח

הלכה יז 60

החופר והחורש והחורץ מלאכה אחת

הדש והכותש והנופט מלאכה אחת

התולש והקוצר והבוצר והמוסק והגודר והעודר מלאכה אחת הן.

הלכה יח

המכבס והסוחט מלאכה אחת 65

ר' ישמעאל בי ר' יוחנן בן ברוקה או' צבעים קבעו סחיטה מלאכה בפני עצמה.

ירושלמי שבת פ"ז ה"ב

ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש עבדין הוויי בהדא פירקא תלת שנין ופלוג. אפקון מיניה ארבעין חסר אחת תולדות על כל חדא וחדא. מן דאשכחון מיסמוך סמכין. הא דלא אשכחון מיסמוך [עבדוניה] משום מכה בפטיש. 70